

Voorstel aan de raad

Nummer: 315

Portefeuille: S. Kruis
Programma: 5 Sport, cultuur en recreatie
Taakveld: 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Onderwerp: Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen' (Agenda Natuur)

Voorgesteld besluit

1. Vast te stellen dat het Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen' 2024-2027 in lijn is met de Strategie Agenda Natuur 2030 en daarmee als basis dient voor de uitvoering. En hiervoor de volgende operationele doelen voor het Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen' 2024-2027 vast te stellen:
 - a. Natuurlijke processen en klimaatadaptatie maken integraal onderdeel uit van ruimtelijke ontwikkelingen door ervoor te zorgen dat de basis op orde is.
 - b. We werken aan groen ontwerp, inrichting, realisatie en beheer van de openbare ruimte gericht op een robuust stedelijk ecosysteem.
 - c. We werken aan het tot stand brengen en behouden van hoge natuurwaarden door een robuust ecosysteem met goede verbindingen tussen buitenstedelijke leefgebieden, overgangszones en het stedelijk ecosysteem
 - d. We activeren mensen een bijdrage te leveren aan de groene, gezonde stad door ze op een makkelijke manier in contact te laten komen met de natuur bij huis, in de stad en daarbuiten.
 - e. Natuur wordt meer verweven in het dagelijks leven van mensen, door op een participatieve manier met een overkoepelend kernverhaal en doorlopende communicatiecampagne te werken aan kennis, houding en gedrag.
2. Ten behoeve van het uitvoeren van het Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen' 2024-2027 van de beklemde middelen voor de Agenda Natuur in totaal €1,8 miljoen vrij te geven onderverdeeld in 2024 €902.500, in 2025 €477.500, in 2026 €437.500 en in 2027 €182.500.

Urgentie Raad

Geen urgentie: Er is geen datum waarvoor dit besloten moet zijn door de raad. Voorstel kan in reguliere procedure.

Voorgaande besluitvorming

Raadsakkoord 2022-2026
Programmabegroting 2023-2027
Strategie Agenda Natuur 2030

Inleiding

Bij vaststelling van het raadsakkoord 2022-2026, de Strategische Agenda, Lelystad Next Level, Omgevingsvisie en Koersdocument zijn er stevige ambities en doelstellingen geformuleerd voor Lelystad als hoofdstad van de nieuwe natuur. Hiermee is natuur een belangrijke drager geworden voor verdere ontwikkeling van de stad. Natuur speelt een rol in de realisatie van meerdere maatschappelijke opgaven.

In het raadsakkoord is de afspraak gemaakt dat Lelystad als hoofdstad van de nieuwe natuur in 2026 herkenbaar en zichtbaar is binnen en buiten de stad. Hierbij gaat het nadrukkelijk om inspanningen die bijdragen aan het vergroten van de bekendheid (ontwikkelingen zoals Nationaal Park Nieuw Land, Kenniscentrum Nieuwe Natuur), vergroening en versterken van de natuur (natuurinclusief ontwerpen en ontwikkelen, top-5 groenste gemeente etc.) en herijking van beheer (ecologisch verantwoorde wijze kwaliteitsverbetering en participatie).

Op 30 mei 2023 is de Strategie Agenda Natuur unaniem aangenomen door de raad. Dit betekent dat de raad akkoord is met de visie en uitgangspunten die samen met inwoners en partners zijn vormgegeven. Bestaande kaders en ruimtelijke hoofdprincipes uit de Omgevingsvisie Lelystad 2040 stonden hiervoor aan de basis. De uitwerking van de Strategie staat beschreven in het thematische Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen'. Hiermee maken we concreet wat we de komende jaren gaan doen.

Argumenten

1. Vast te stellen dat het Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen' 2024-2027 in lijn is met de Strategie Agenda Natuur 2030 en daarmee als basis dient voor de uitvoering. En hiervoor de volgende operationele doelen voor het Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen' 2024-2027 vast te stellen:

- a. Natuurlijke processen en klimaatadaptatie maken integraal onderdeel uit van ruimtelijke ontwikkelingen door ervoor te zorgen dat de basis op orde is.
- b. We werken aan groen ontwerp, inrichting, realisatie en beheer van de openbare ruimte gericht op een robuust stedelijk ecosysteem.
- c. We werken aan het tot stand brengen en behouden van hoge natuurwaarden door een robuust ecosysteem met goede verbindingen tussen buitenstedelijke leefgebieden, overgangszones en het stedelijk ecosysteem
- d. We activeren mensen een bijdrage te leveren aan de groene, gezonde stad door ze op een makkelijke manier in contact te laten komen met de natuur bij huis, in de stad en daarbuiten.
- e. Natuur wordt meer verweven in het dagelijks leven van mensen, door op een participatieve manier met een overkoepelend kernverhaal en doorlopende communicatiecampagne te werken aan kennis, houding en gedrag.

- a. *Het Programma is de vertaling daarmee de uitwerking van de afspraken uit het raadsakkoord 2022-2026 en Omgevingsvisie Lelystad 2040*

Vanuit de langetermijnvisie die is vastgelegd door de raad in verschillende documenten zoals de Omgevingsvisie Lelystad 2040 en het koersdocument zijn er afspraken gemaakt in het raadsakkoord. Binnen de hoofdpogaven, waar Natuur een onderdeel van uit maakt, is er een accent gelegd op o.a.

het vergroenen van de stad en het versterken van de identiteit van Lelystad als hoofdstad van de nieuwe natuur. De raad heeft uitgesproken te willen investeren in projecten en maatregelen die deze status versterken.

Om dit op een goede en gestructureerde manier te kunnen doen, heeft de raad in mei 2023 de Strategie Agenda Natuur 2030 vastgesteld. Dit integrale kader is het raamwerk dat richting heeft bepaald voor de verdere concretisering in het Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen'. Dit Programma bevat het programmadoel, operationele doelen, beoogde inspanningen en middelen. Maar ook de manier van samenwerken, communiceren en participeren.

b. Het doet recht aan diverse aangenomen moties, amendementen en toezeggingen die door het college zijn gedaan.

De afgelopen periode zijn er meerdere moties en amendementen aangenomen en toezeggingen gedaan die van belang zijn geweest voor het bepalen van de inspanningen. Zo is er op 30 mei 2023 bij vaststelling van de Strategie Agenda Natuur toegezegd dat we inzichtelijk maken waar de beschikbare middelen aan besteed worden. Ook Communicatie en Participatie moest opgenomen worden in het Programma. Het hanteren van KPI's in de jaarplannen is tevens toegezegd door het college.

Er is vanuit de raad veel aandacht gevraagd voor de wilde bestuivers. Hoewel het college heeft toegezegd dat er jaarlijks een terugkoppeling komt van het onderzoek naar de stand van wilde bestuivers hebben nieuwe inzichten ertoe geleid dat niet nodig is om een goede trendanalyse te kunnen doen. Daarom zetten we in op een tweejaarlijkse monitoring en terugkoppeling. De motie die in gaat op de wilde bestuivers vraagt om beleidsontwikkeling op specifieke soorten, zoals de bij. Dit vormt een integraal onderdeel van de inspanningen gericht op de verbetering van de kwaliteit van het groen en daarmee de biodiversiteit.

Tijdens behandeling van de kadernota in 2023 is er een amendement aangenomen dat om een onderzoek vraagt de mogelijkheden van natuurlijke begrazing. Het Programma geeft hier gehoor aan, door dit als integraal onderdeel mee te nemen in de evaluatie van het maaibeleid.

In 2022 heeft de raad een motie aangenomen inzake het actualiseren van de visie groenbeheerplan vanwege uitbreiding van de wijkparken. Omdat de Stadsparken een belangrijke functie hebben voor mens én dier is het nodig om deze breder te benaderen. We werken vanuit het Programma en vastgestelde kaders aan een nieuwe visie Stadsparken gevolgd door integrale revitaliseringsplannen en actualisering van beheerplannen.

c. Natuurlijke processen en klimaatadaptatie maken integraal onderdeel uit van ruimtelijke ontwikkelingen. Dit doen we door ervoor te zorgen dat de basis op orde is.

De beoogde aanpak voor de opgave Natuur is voor Lelystad nieuw. Dit betekent dat we nog de nodige tools, inzichten, kennis, beleidsmatige en juridische borging missen. De basis op orde betekent onder meer inzicht in de huidige stand van zaken. Dit is belangrijk omdat het kiezen van de juiste maatregelen vraagt om inzicht in de beginsituatie. Ook betekent het dat er kaders nodig zijn waarbinnen afwegingen gemaakt kunnen worden. Zonder deze kaders zijn afwegingen ongegrond en is niet duidelijk op basis waarvan beslissingen gemaakt worden. Met de beleidsmatige en juridische borging geven we natuur een stem. En hoe meer kennis we hebben over het toepassen van natuurinclusiviteit en klimaatadaptie, hoe meer we werken aan de stad van de toekomst. Dat betekent bijvoorbeeld dat we de juiste tools en kennis ontwikkelen om de organisatie te faciliteren en leren door te doen, bijvoorbeeld via pilots.

- d. We werken aan groen ontwerp, inrichting, realisatie en beheer van de openbare ruimte gericht op een robuust stedelijk ecosysteem.*

Dit doel is gericht op onze Stadsnatuur, het stedelijk ecosysteem. Het draagt bij aan het streven om Lelystad de groenste stad van Nederland te maken, door stadsbrede groenprojecten integraal te plannen en uit te voeren. Zo verbeteren we het stedelijk ecosysteem en vergroenen we Lelystad. We ontwikkelen groene, biodiverse ruimtes en geven een kwaliteitsimpuls aan het bestaande groen. Dit kan bijvoorbeeld door ander beheer en onderhoud. Daarnaast is het verbinden van groene structuren in het stedelijk gebied een belangrijke opgave. Bij de uitwerking van de inspanningen staan de natuur- en belevingswaarde centraal.

- e. We werken aan het tot stand brengen en behouden van hoge natuurwaarden door een robuust ecosysteem met goede verbindingen tussen buitenstedelijke leefgebieden, overgangszones en het stedelijk ecosysteem*

Het stedelijk ecosysteem en de groene structuren in de stad staan niet op zichzelf. Omdat het onderdeel uit maakt van een veel groter systeem moet Lelystad buiten het stedelijk gebied kijken. Natuurontwikkeling, overgangszones en ecologische verbindingen, ook in relatie tot het buitengebied, dragen bij aan de gewenste natuur- en belevingswaarden. Met dit doel werken we aan het tot stand brengen van een gezond ecosysteem met goede verbindingen tussen leefgebieden en het stedelijk ecosysteem. Hiervoor pakt Lelystad haar gemeentelijke rol en verantwoordelijkheden. We haken aan op regionale processen, werken samen met gebiedspartners en initiëren nieuwe natuurontwikkelingen.

- f. Het activeren van mensen een bijdrage te leveren aan de groene, gezonde stad door ze op een makkelijke manier in contact te laten komen met de natuur bij huis, in de stad en daarbuiten.*

We zetten in op aantrekkelijke natuurbeleving dicht bij huis, in de stad en daarbuiten. We werken aan de transformatie van kijkgroen naar beleefbaar groen en kiezen voor zonering, zodat er ruimte is voor recreatie én het behoud van de natuurwaarden. We brengen de natuur dicht bij onze inwoners, en beginnen hiermee al op jonge leeftijd door natuureducatie een structurele plek te geven in lesprogramma's. We activeren mensen om een bijdrage te leveren aan de groene en gezonde stad, door ze op een makkelijke manier in contact te laten komen met de natuur bij huis, in de stad en daarbuiten. Hierbij hebben we altijd oog voor de natuurwaarden.

- g. Natuur wordt meer verweven in het dagelijks leven van mensen, door op een participatieve manier met een overkoepelend kernverhaal en doorlopende communicatiecampagne te werken aan kennis, houding en gedrag.*

De Communicatie & Participatiestrategie heeft tot doel inwoners en stakeholders bij het Programma te betrekken. De gemeente communiceert open en transparant. We maken inzichtelijk wat er gebeurt aan de natuur, waarom, wanneer en op welke plek. We vergroten op een participatieve manier het bewustzijn over de natuur in Lelystad door middel van een kernverhaal, dat als paraplu dient voor alle communicatie. Het kernverhaal is de basis voor alle communicatie en participatie en wordt vertaald naar middelen. De natuur in de buurten, wijken, en om de hoofdstad van de nieuwe natuur heen, willen we meer verweven in het dagelijks leven van inwoners, collega's en stakeholders. Zodat alle projecten die vanuit dit Programma worden uitgevoerd, of hier een link mee hebben, een logische relatie hebben met de ambities. Het kernverhaal is op basis van de eerdere participatiemomenten met stakeholders tot stand gekomen.

2. Ten behoeve van het uitvoeren van het Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen' 2024-2027 van de beklemde middelen voor de Agenda Natuur in totaal €1,8 miljoen vrij te geven onderverdeeld in 2024 €902.500, in 2025 €477.500, in 2026 €437.500 en in 2027 €182.500.

a. Met deze middelen is het mogelijk om het Programma uit te voeren

In de Programmabegroting 2022-2026 heeft de raad een incidenteel budget beklemd voor inspanningen die de herkenbaarheid en zichtbaarheid van Lelystad als hoofdstad van de nieuwe natuur vergroten. De raad heeft op 30 mei 2023 reeds €200.000 onttrokken uit de ROS. Het resterende budget a €1.800.000 is nodig om het Programma uit te kunnen voeren.

Kanttekeningen

1. *Korte termijnbeleid en besluiten binnen deze en andere opgaven kunnen invloed hebben op de uitvoering van het Programma*

Bij het vaststellen van de uitgangspunten in de Strategie Agenda Natuur is nadrukkelijk opgenomen dat het Programma in samenhang met andere opgaven bekeken moest worden. Andersom werkt het natuurlijk net zo. Besluiten die worden genomen kunnen, mits integraal, een positief effect hebben. Groen en groei werken dan samen. Wanneer dat niet gebeurt, kan een negatief effect optreden. Het Programma kan ook beïnvloed worden door mogelijke bezuinigingen en capaciteitstekorten.

2. *Externe besluitvorming heeft mogelijk impact op het behalen van onze doelen.*

Voor de uitvoering van diverse inspanningen zijn we afhankelijk van gebiedspartners en/of externe financiering. Het is dus mogelijk dat het niet lukt om alle inspanningen binnen de beoogde planning uit te voeren. Ook kan gedurende de looptijd van het Programma blijken dat bepaalde inspanningen niet meer relevant zijn of dat nieuwe kansen zich voordoen. Dit vraagt enige mate van flexibiliteit en vertrouwen van het bestuur richting de organisatie.

Financiën

In de Programmabegroting 2023-2026 is incidenteel € 2.000.000 beklemd voor de uitvoering van het integrale plan voor de opgave Natuur. Ook zijn er diverse structurele middelen beschikbaar voor bijvoorbeeld vergroening bestaande stad, monitoring en ecologisch beheer. Daarnaast sluiten we met het Programma aan op interne en externe lopende programma's en processen zoals Economisch perspectief Lelystad, Volkshuisvestingsfonds, Gezondheidsbeleid, Nationaal Programma Landelijk gebied, NOVEX MRA etc.

Het helpt als er plannen klaarliggen. Zo kan er makkelijker aanspraak gemaakt worden op subsidiemogelijkheden. Aangezien niet altijd zeker is dat bepaalde financiering beschikbaar komt, moeten we rekening houden met het risico dat niet alle inspanningen (binnen de beoogde planning) uitgevoerd kunnen worden. De opbouw van het Programma maakt inzichtelijk waar, indien mogelijk, bepaalde financiering vandaan komt. We gaan daarnaast verkennen of er een Groenblauw Fonds ingericht kan worden waarmee, voor de periode na de looptijd van het Programma, investeringen mogelijk zijn.

De hoogte van de investeringen is slechts een grove inschatting. Veel inspanningen dienen nog verder uitgewerkt te worden wat kan betekenen dat de budgetten bijgesteld moeten worden. De op te stellen jaarplannen zullen hier meer inzicht in geven, inclusief aspecten van onderhoud en exploitatie. Ook zijn er een aantal bedragen nog niet in te vullen. Dit heeft ermee te maken dat er eerst nog een onderzoek of verkenning plaats moet vinden. Mocht dit aan de orde zijn en er geen ruimte meer binnen het programmabudget zijn, zal de raad middels de programmabegroting aanvullende voorstellen ontvangen.

Onderstaand schema geeft op hoofdlijnen weer waar de gereserveerde 2 miljoen aan wordt besteed. Het Programma bevat een verdere uitsplitsing op inspanningsniveau. In het kader van realistisch begroten is een inschatting gemaakt van de verdeling over de jaren, zodat duidelijk is in welk jaar wij verwachten de projecten uit te voeren en het budget te gebruiken. Door het budget op basis van deze inschatting te verdelen over de jaren wordt onnodig doorschuiven van budget bij de decemhernotitie voorkomen.

Programmalijnen	Benodigde investering				
1. Natuurinclusieve samenleving	€ 170.000				
2. Stadsnatuur	€ 935.000				
3. Buitenstedelijke natuurontwikkeling	€ 257.000				
4. Natuurbeleving en educatie	€ 298.000				
Programmakosten	€ 340.000				
<i>Totaal Programmabegroting 2023-2026 N1 raadsakkoord</i>	<i>€ 2.000.000</i>				
		2024	2025	2026	2027
<i>Verdeling jaarschijven</i>		<i>€902.500</i>	<i>€ 477.500</i>	<i>€ 437.500</i>	<i>€ 182.500</i>

Vervolg

Jaarplan

Na vaststelling van het Programma stellen we per jaar een plan op en werken we de inspanningen uit in startdocumenten. Het startdocument zorgt, op hoofdlijnen, voor een heldere afbakening van de opdracht, het gewenste resultaat, planning, budget, capaciteit en communicatie en participatie inzet. Het programmateam, onder leiding van de programmamanager, is verantwoordelijk voor het opstellen, uitvoeren en bewaken van de voortgang van de inspanning. De ambtelijk opdrachtgever keurt de jaarplannen goed.

Monitoring

De ontwikkeling van de natuur wordt al via diverse monitoringprogramma's gevolgd, zoals de trendanalyse van populatie ontwikkeling van soorten. Deze programma's vormen de basis van onze monitoring, om op hoofdlijnen te volgen hoe de strategische en operationele doelen zich ontwikkelen. Gelet op de doorlooptijd van het Programma hanteren we daarnaast ook KPI's die bijvoorbeeld iets zeggen over: het aantal gerealiseerde inspanningen, verhouding type vegetatie en waardering groene wijken en buurten. Per programmalijn onderdeel is er een voorzet gedaan met welke KPI's de beoogde doelen gemeten kunnen worden. Het effect op de natuurwaarden zal echter pas op de langere termijn zichtbaar zijn. We gaan daarom als onderdeel van het Programma onderzoeken welke indicatoren de effecten goed in beeld brengen en of additionele meetprogramma's gewenst zijn. In 2026 wordt gestart met een brede evaluatie naar het Programma. Tussentijds informeren we de raad over de voortgang van het Programma.

Communicatie en participatie

De komende maanden werken we aan het opzetten en uitwerken van het overkoepelende kernverhaal, waarin ook onze Groene Ambassadeurs een rol krijgen. Tegelijkertijd starten we met het opzetten van een programma voor interne communicatie en participatie. En bepalen we de inzet van communicatie en participatie bij het opstellen van het jaarplan.

Ook de betrokkenheid van de raad nemen we mee in de verdere uitwerking. We beogen op een interactieve manier in gesprek te blijven en successen te vieren, bijvoorbeeld door bezoeken of events te organiseren.

Bijlagen

Programma 'van Groen Dromen naar Groen Doen' 2024-2027

Lelystad, 8 november 2023

Het college van de gemeente Lelystad,

de secretaris,
J.S.W. Ozenga

**Dit voorstel is digitaal vastgesteld en ondertekend*